

2442

2443

2444

2445

2446

2447

84

U-26

21
12

20 03

398.5

ARMENIAN

PROVERBS

AND SAYINGS

TRANSLATED INTO ENGLISH

BY THE

R.^D G. BAYAN

VENICE

ACADEMY OF S. LAZARUS

1909.

10116

There are, perhaps, but few proverbs and wise sayings, among any people, which are not at the same time the common property of all nations; and if the spirit of proverbs has been preserved, they are changed in form, in the translation from one language to another.

They convey nearly the same meaning, but they have lost their originality; and it is just this originality that imparts to them the gravity and the savour of « a proverb. »

In one nation a proverb conveys simply what the words express in their primitive

6707-57

9

sense; to another a mere whimsical idea is suggested, which however imparts to it the pitch of originality.

It might appear that the proverb has been distorted, but on closer examination-gentle reader-it will be found to possess that charm, to the people, into whose tongue it has been translated, imparted by, and stamped with the skill, and genius of the translator: hence its newness of form is no deterioration from its original piquancy of stile.

Among the thousand proverbs and wise sayings in daily use among the Armenian people, we hope that our choice has been judiciously made.

Though we have not always observed literal translation, we have not lost sight of the meaning and spirit of the originals, and have, as far as the language would allow, maintained their originality and turn.

Chiefly have we followed the above

course in our English translation, and thus with the hope of imparting some little pleasure in the hours not devoted to the sterner occupations of life, we place our little book in the hands of the indulgent and gentle reader.

P. B.

TABLE OF THE ARMENIAN ALPHABET

CAPITAL	SMALL	CURRENT NAME	VALUE	SOUND
Ա.	ա	<i>ipe</i>	A	a as in part
Բ.	բ	<i>pen</i>	P	p soft
Գ.	գ	<i>kim</i>	K	k, q
Դ.	դ	<i>tā</i>	T	t soft
Ե.	ե	<i>yetch</i>	YĒ	yé as in yes
Զ.	զ	<i>zā</i>	Z	z or s between two vowels
Է.	է	<i>ē</i>	E	e as in met
Ը.	ը	<i>yel</i>	E	e as in her
Թ.	թ	<i>toe</i>	TH	t hard
Ճ.	ճ	<i>zhe</i>	SorZ	j French
Ի.	ի	<i>I</i>	enee	i short
Լ.	լ	<i>L</i>	lewn	l as in lunatic

Խ	խ	<i>HK</i>	khē	kh as Greek χ
Ծ	ծ	<i>dza</i>	DZ	dz or cz in czar
Կ	կ	<i>ghen</i>	G	ga, as good
Ձ	զ	<i>hoe</i>	H	h
Ղ	ղ	<i>tza</i>	TZ	tz soft
Ճ	ճ	<i>ghad</i>	GH	gh as Greek γ
Լ	լ	<i>jē</i>	J	j or dg as in judge
Մ	մ	<i>man</i>	M	m
Ն	ն	<i>he</i>	H	h soft
Շ	շ	<i>noo</i>	N	n
Ո	ո	<i>sha</i>	SH	sh
Ր	ր	<i>wo</i>	W	wo as in word
Ց	ս	<i>tchā</i>	TCH	tch as in fetch
Պ	ք	<i>bē</i>	B	b
Ղ	ղ	<i>tshē</i>	TSH	tch or ch soft in church
Ն	ն	<i>ra</i>	R	r hard
Տ	տ	<i>sē</i>	S	s
Վ	վ	<i>vēv</i>	V	v
Տ	տ	<i>deune</i>	D	d

CAPITAL	SMALL	CURRENT	NAME	VALUE	SOUND
Ը	ը	ը	rē	R	r soft
Յ	յ	յ	tsoe	TZ	tz hard
Ի	ի	ի	ynne	W	u long as in mute
Փ	փ	փ	pure	P	p hard
Ք	ք	ք	kē	K	k hard, or ch as in chaos
Օ	օ	օ	o	O	o
Ֆ	ֆ	ֆ	fe	F	f or ph

ARMENIAN PROVERBS

AND SAYINGS

TRANSLATED INTO ENGLISH

Ասեղը ուր մանէ, դերձանը ետեւէն կ'երթայ :
Where the needle passes the thread passes also.

*

Աստուծոյ աչքը որ քաղցր լինի, մատաղի գառն
իրան ոտքով կուգայ դուռդ :

If you are favoured by the sky, the lamb
of the feast will come of itself to your
door.

*

Աստուած ամեն շնորհք մի մարդի չի տար :
God does not bestow all his blessings on
one head.

*

Առիւծը մեռաւ, բայց մորթը հոն է :
The lion is dead, but his skin is there.

Ամեն հաւկիթ երկու դեղնուց չունենար :

Every egg has not two yolks.

*

Աղջիկ ունեցող մօրը ձեռքը ծոցը կ'ըլլայ :

The mother who has a daughter always
has a hand in her purse.

*

Ամեն մարդ իր խաւկինին տակը փայտ կը դնէ :

Every one places wood under his own pot.

*

Ամենքը արտ կը ցանեն՝ չիտակ կը բուսնի . իմ
ցանածս ծուռ կը բուսնի :

Every one's grain grows straight, mine
grows crooked.

*

Ամպի գողալնու գէօրայ՝ անձրեւ չի գալ :

The clouds that thunder do not always
bring rain.

*

Այնպէս գեղեցիկ է որ մութ պատերուն լուս
կու տայ :

He is so handsome that the walls reflect
his beauty.

*

Անպտուղ ծառին քար նետող չըլլար :

Nobody casts stones at a fruitless tree.

Անհունար մարդի լեզուն՝ երկար կ'ըլնի :

The tongue of the fool is always long.

*

Ան ջուրէն վախցիր, որ ոչ կը թշտայ և ոչ կը
խշտայ :

Mistrust the water that does not warble,
and the stream that does not chirp.

*

Աջովը դարի կուտայ, ձախովը հաւկիթ կը փըն-
տուէ :

He feeds the hen with one hand and with
the other he looks for her egg.

*

Առանց աքաղաղի ալ կը լուսանայ :

The day can dawn without the cock's
crowing.

*

Անհոգին հոգը Աստուած կը հոգայ :

God helps the careless man.

*

Անձրեւ օրը հաւերուն ջուր տուող շատ կ'ըլլայ :

When it rains, everybody brings drink to
tho hens.

*

Ատեղով հոր կը փորէ :

He digs his well with a needle.

Սմեն հատիկ՝ ժարգարիտ չէ :

Every grain is not a pearl.

*

Սմեն մէկ խօսքդ մէկ հալածիք ատի, ամա
նձմ ատես :

Your words are jewels, but to whom do
you offer them?

Your words are jewels, but to whom do
you utter them?

*

Ծառ լինի՞ որ քամի չդպչի :

Where is there a tree that is not shaken
by the wind?

*

Պալը համրանք չի գիտեր :

The wolf knows no reckoning.

*

Երկու երնէկ զիրար չի գտնայ :

Two good fortunes never come together.

*

Աղուէսը փուշին վրայ մէյմը կը նստի :

The fox sits but once on the thorns.

*

Գողը գողէն գողացաւ, Աստուած վերէն զար-
մացաւ :

One thief has robbed another, God was
surprised from above.

*

Ան վաղ էր՝ որ էշը կաղ էր :

It was when my ass crippled itself.

*

Իմ հացս աղ չունի :

My bread has no salt. (My good acts are
not known).

*

Աշխարհք խալիկն, ինք մէջը չերեփ :

The world is a pot: man a spoon in it.

*

Գողը մի մեղք տարաւ, կորցընողը հարիւրն :

The robber has only committed one crime,
the robbed one hundred.

*

Արծիւը իր փետուրներէն շինուած նետով կը
վիրաւորուի :

The eagle is killed by the arrow made
with its own feather.

*

Թիթեռնիկ ծառնը է ելեր, ինչ կայ չկայ վար
է թափեր :

The butterfly posed on the branch would
have all on the tree to fall.

The butterfly seated on a branch fears it
will break.

*

Աշխարհքս լայնարձակ է, ի՞նչ օգուտ որ սիրտս
նեղ է :

If my heart be narrow what avail it to me
that the world is wide?

*

Հարստի հարստութեան չես կարող հասնիլ ,
գրացի եղիր նրան :

If you cannot become rich, be the neigh-
bour of a rich man.

*

Ապրիլ կայ երկաթ է, ապրիլ կայ արծաթ է :
There is a life of iron and a life of silver.

*

Սուտը կ'ոտանաւորի, բայց չերթար :
The lie runs, but does not go far.

*

Աղուէսը մեր մարագը ձագ է հաներ, մեր թա-
ղին հեղութենէն է :

Our dog is so good that the fox has pup-
ped in our poultry-house.

*

Խօսքը արծաթ, լռութիւնն ոսկի .
Speech is silver, silence is golden.

Ամենքն ալ աղա, հապա մեր ջաղացքը ո՞վ աղայ :
If every one becomes lord, who shall turn
our mill?

*

Քարի տակ կը մնայ, խօսքի տակ չի մնար :
The stones crush him, the words do not.

*

Աւելի պատառ փոր չէ ծակում :
A mouthful more does not pierce the belly.

*

Հարբածին խելօք խօսքն ալ օդը կը ցընդի :
The drunkard's wise words fly whit the
wind.

*

Թռչունը կուտով կը բռնեն, մարդը՝ արծաթով :
Birds are caught with grains, and man
with money.

*

Ինչ տեղ վիրք կայ՝ գիրք չկայ . ինչ տեղ գիրք
կայ՝ վիրք չկայ :

Where there is a Georgian, there is no
book; where there is a book, there is
no Georgian.

*

Գետնի յատակին ալ գանձ չատ կայ . մեզ ի՞նչ :
Much riches are under the earth, what
profit for us?

Առնց խուսկի մովի՝ ուխտատեղ կ'երթայ :
He goes on a pilgrimage without incense
and candle.

*

Հարուստը մեռնի՝ աշխարհք թնդայ, աղքատը
մեռնի՝ մարդ չիմանայ .

If a rich man dies all the world is mov-
ed, if a poor one, nobody knows it.

*

Թուրքն ըսեր է. կեր, յետոյ խօսէ. Հայն ը-
սեր է. թէ՛ կեր թէ՛ խօսէ :

The Turk said: Eat first and speak after-
wards; the Armenian said: Eat and
speak at the same time.

*

Արապան կոտորի նէ, խրատ տուող շատ կ'ըլլայ :
After the carriage is overturned, many
tell how to raise it.

*

Գայլին ահիցն գեղ չիշենք :

Should the fear of the wolf mak us for-
get our village?

*

Առաջ գետին անցքը գտիր, ետքը ջուր մտիր :
Look first for the ford, and then pass over
the river.

Իշուն զոտցին ըսեր են. ձայնդ անսպա՛ռ. ալ
զոտցը չէ կարեր :

One day the ass began to bray, they said
to him; Wat a beautiful voice!

- Since then he always brays.

*

Առաջ չիւ էր, արեգակը զարկաւ կուրացաւ :
He was squint-eyed, the sun made him
blind.

*

Առիւծը ճանճ չի բռներ :

The lion does not catch flies.

*

Առաջ լուծ ու կամդ պատրաստիր, ետոյ զիծ
մոզու ախանջիցը բռնիր :

First prepare the yoke and then seize
your violent ox by the ears.

*

Իշուն հարցուցին՝ խօնախդ ո՛ր է, - ըսաց՝ մա-
լուխը գիտէ :

The ass wass asked: Where is thy house?
He answered: The cord knows it.

*

Առիւծը կատուին չեմ խզդել տար :

I do not advise the cat to strangle a lion.

Մուկը կատուին միշտ գէշ երազ կը տեսցնէ:
The cat always causes bad dreams to the mouse.

*

Այնպէս խօսք մ'ըսաց, որ ահն ի մատանեոյ:
Hist word shines as a diamond in arinp.

*

Այնպէս ըրէ որ կամրջի տակի ջուրը չփակ-
ցունես:

Arrange yourself so as not to have to re-
mount the water under the bridge.

*

Այնպէս կը սիրեմ, որչափ աչքս մուխը կամ
փռնին:

I like him just as the smoke in my eyes.

*

Ոսկին մութ տեղ լոյս կու տայ:
Gold shines in obscurity.

*

Անուշ քուն կ'ըլլայ ում կողը տաք է:
When one has warm shoulders, one sleeps softly.

*

Ան պատին ան ծեփը կը բաւէ:
For such a wall, such cement.

*

Ուտեմ տենդիմ, չուտեմ տենդիմ. լու է ու-
տեմ տենդիմ:

Wehther I eat or not I shall have the fe-
ver, so better eat and have the fever.

*

Անջուր մի բորեկանալ:
If a river is dried up do not prepare your feet.

*

Ուրիշին աչքը քեզի լուս չի տար:
We cannot see with the eyes of others.

*

Երեխին բան դիր, հետը գնա:
If you send your child on an errand, go with him.

*

Աղահն է աղքատ, աղքատն աղքատ չէ:
The real poor is the miser, not the ac-
tual poor.
The miser is the real poor.

*

Երկաթ ծամելու համար, պողպատէ սկռաներ
պէտք է ունենալ:
To masticate iron steel teeth are required.

*

Ագռուին ընկեր եղողը, աղբիւսէ դուրս ելլե-
լու չէ:
He who takes the raven for companion,
must not come off the dunghill.

Ագռակն տեսած սերմը չի կանաչանար:
Grain sown does not grow if the raven
has seen it.

*

Երկինքէն է իջեր, ոտքերն ամպոս է:
He comes down from heaven, and appears
still to march on the clouds.

*

Աղնիւ պատառը չտայ յագեղոյն դուռ և դա-
շար:

The choicest meal does not satisfy the
glutton.

*

Աժան բանը թանկ կը լմննայ, թանկը՝ ա-
ժան:

That which costs nothing, is good for no-
thing, and the dearest is the cheapest.

*

Էջը ինկաւ գարու հորը. Ասաց. Աս լաւ քան
դմեր դոմը:

The ass which fell into a granary (of
oats) said: it is better here than in our
stable.

*

Չմեռը բաղնապան ըլլաս, ամառը այգեպան:

In winter be bath - keeper, in summer
vine - keeper.

*

Կարո՞ղ է վարդը ծովի միջում, մանիշակը կրա-
կին առջին դիմանալ:

What can the rose do in the sea, and the
violet before the fire?

*

Ախոռը ծուռ է, կովը կաթ չի տար:

If the stable is crooked the cow will give
no more milk.

*

Կուշտը անօթուն մանր կը բրդէ:

He who is satiated only give small pieces
to him who is hungry.

He who has well eaten gives but small
pieces to him who is hungry.

*

Ականջիդ օղ ըլլան ըսածներս:

Let my admonitions be to your ears, as
the rings which are attached thereto.

*

Կուտը մեր տունն է ուտում, հաւկիթները
գոռներում է ածում:

Our hen eats our grain, and lays for our
neighbour.

Հանգիստ ջուրը, հանգարտ գետը կը փորէ
գրէնարները:

Sleeping waters and calm streams, con-
sume the borders.

*

Սղեկութուն ըրէ՝ ծովը թապէ, ծովը չըրէ
նէ՝ ալիքէ կը բերէ:

Do good and throw it into the sea, if the
sea does not render it to you its waves
will do so.

*

Ուր տեղ չուն մը գզուի, հոն կը գանուի:
He always is there where they shear a
dog.

*

Ջուր է մաղում:
He who sifts water, does nothing useful.

*

Սղեկ է խելօքին հետ քար կրել, քան խելին
հետ ուտել խմել:

It is better to carry stones with a wise
man than accept the meal of a mad-
man.

*

Աղուէսին հարցուցին. վկադ ո՞վ է. — ասաց.
Պոչս է:

The fox was asked: Who is thy witness?
— My tail, answered he.

*

Ջուրը՝ գնացած համբան չմոռնար:
The water does not forget its course.

*

Ամէն ջուր գերան չի բերեր:
Every stream does not carry joists.

*

Աղքատ երիցու քարոզը չանցուի:
The sermon of a poor priest is not heard.

*

Սեւ օձը տեսանողը, սեւ գաւազանէն կը վախ-
նայ:

Who has seen a black serpent, is afraid
of a black stick.

*

Ամէն մարդու սրտումը մի առիւծ է պառկած:
Every man has in his heart a lion that sleeps.

*

Լալին լեզուէն տերն կը հասկընայ:
Tears are a language, only he who weeps
understands them.

*

Ահլը՝ ելը ձիէն վազուկ կ'ընէ:

Fear makes the ass run more rapidly
than the horse.

*

Լաւ է սարին տակն ամբշնալ, քանց սարին
գլուխը:

It is better to be ashamed below the
mountain than on its top.

*

Աղուէսին հարցին ո՞ր է լաւ: — Բայց. լաւն
ան է որ ոչ ես շունին տեսնեմ ե ոչ շունը
ինծի:

The fox has only a wish: Not to see the
dog and not to be seen by him.

*

Խարբերդու անցածը Բալու կը կարդայ:

Staying in Palou, he knows all that goes
on in Kharpert (Armenian towns).

*

Մէկ ծաղկով կամ ծիծեռնիկով գարուն չի
դար:

A single flower or a single swallow does
not always announce the spring.

*

Մէկ ձեռքը ձայն չի հաներ:

One cannot applaud with one hand only.

Խելօքը ինչուան մտածեց, խելը իր բանը տե-
սաւ:

The wise is still meditating, while the
madman has already done his business.

*

Ով առանց պակասութեան բարեկամ կը փըն-
տուէ, առանց բարեկամի կը մնայ:

He who looks for a friend without a de-
fect will never find one.

*

Մէկ համիչը օխտը տեղէ կը խածնէ:

He makes seven morsels one of currant.

*

Խածանին առջեւ կեցիր քան թէ տուողին առ-
ջեւ:

Stand rather before the horse that bites,
than before that which kicks.

*

Հորթը որ կովէն առաջ անցնի, գալը կ'ուտէ.

The calf which goes before the cow is
devoured by the wolf.

*

Ով որ փող ունի խելք չունի, ով որ խելք ունի
փող չունի:

He who has money has not always wit,

he who has wit has not always money.

*

Մի սատակիր իմ էշս, զարուն է բացվում եօն-
ձէն է ծլում:

O my ass! do not die yet, the spring is
coming, and the trefoil is growing.

*

Ոտքդ քարին զարնուի, խղճմտանքդ քննէ:

When thou striketh the stone with thy
foot, consult thy conscience.

*

Արեգակը որ այնչափ բարձր ու լուսաւոր է,
մէկ փոքր ամպը կը ծածկէ:

Great and resplendent as the sun is, the
little cloud which passes hides it from
our eyes.

*

Բանը կը հանէ սրտին դամբ:

Words draw the nails from the heart.

*

Գայլին ձագը կրթելով դառ չրջար:

The wolf with education becomes no lamb.

*

Գլուխդ որ ցաւի՝ ոտքդ կը մոռնաս:

Footache is forgotten, headache not.

*

Ձի հեծնէ՝ Աստուած կը մոռնայ. ձիէն իջնայ՝
ձին կը մոռնայ:

When he rides a horse, he forgets God,
when he comes down from the horse,
he forgets the horse.

*

Հասակով դաճաճէն հեռու կեցիր, վասն զի Աս-
տուած գլուխն է զարկեր:

Stand far from dwarfs, for God has strik-
en them on the head.

*

Էշն որ հալեւորնայ՝ մրջիւններն ալ վրան կը
հեծնեն:

The ass is become so old that the ants
climb up on him.

*

Մարը ծեծ ու պատիժ կու տայ, բայց յետոյ
կը համբուրէ:

The mother punishes and strikes her child,
but afterwards kisses it.

*

Ձկան հարցուցեր են. ծովէն ի՞նչ խապար, —
Ըսեր. ըսելիք շատ ունիմ, բերանս լիքն է:

The fish was asked: Have you news from the sea? — He answered: I have much to say, but my mouth is full of water.

*

Զուէն ելնէ, հոռծին չհաւնէ:

He came out from the egg, because the shell did not please him.

*

Ճանճը առիւծին ականջը կը մտնէ կը յաղթէ:

The fly enters into the ear of the lion and conquers him.

*

Քամին ասեց մարտղին. Դուռդ բաց արա դարձան տուն ածեմ: — Ասաց. Ոչ քու բերածը կ'ուզեմ, ոչ քու տարածը:

The wind said to the granary: Let your door be opened. I will carry all that you want. — The granary answered: I do not want what you carry to me, nor what you carry from me.

*

Զուր իյնողը անձրեւէն չի վախեր:

He that falls into the water, is not afraid of the rain.

Զրհորը չորնալէն վերջ յարգը կը հանչուի:
When the well is dried up, then its value is known.

*

Սազը հաւին գրաւական տալ:

Exchange a goose for a hen.

*

Շաղկես՝ առնող չիկայ, ալկես առնող չառ:

You carry a load, nobody aids you; are you discharged, every one runs to aid you.

*

Սարին անհոտ ծաղիկն էլ իրան տեղը փառքը վարդի հետ չի փոխել:

The flower without perfume on the top of the mountains, would not cede its place and its happiness to the rose of the garden.

*

Զուրը իյնողը՝ ձեռքը փրփուրներուն կը նետէ:

He that falls in the sea, takes hold of the scum to be saved.

*

Շատ լուռ աղջիկ է: — Ինչէն յայտնի է: —

Մորը վկայեց:

She is a very honest girl. — How do you know it? -- Her mother affirms it.

Կաշառք տուողին՝ մութ տեղը լուս կու տայ :
He who corrupts with presents, turns
light into darkness.

*

Գալլ որ ծերանայ, շներուն խաղալիք կ'ըլլայ :
When the wolf is old the dogs laugh at
him.

The old wolf is the sport of dogs.

*

Հեշտ է քարին խոտ բուսցնել, քան թէ քեզի
խօսք հասկըցնել :

Grass will grow on the stones, before I can
make you understand.

*

Մարազը հորթը կը հաստացնի, սնաուկը՝ երե-
խէն :

The calf wastes the contents of the rack
the child the saving of the house.

*

Մէկ աչքն մէկալին չի հաւատար :

One eye does not confide in the other.

*

Ուղտը իր կուզը չի տեսներ :

The camel does not see his hump.

Մէկին փողն որ աւելնայ, տանը սիւնը ծուռ
կ'երեւնայ :

When one's fortune augments, the co-
lumn of one's house appears crooked.

*

Մէկ տեսնելիս բարեկամ, երկու տեսնելիս՝ աղ-
բար :

At first sight, friend; at second meeting,
brother.

*

Գալը բուրդը կը փոխէ, բայց բնութքը չի փո-
խեր :

The wolf changes its skin, but not its na-
ture.

*

Գալը թողածը կ'ափսոսայ. հովիւը յափշտա-
կածը :

The wolf regrets what he has left, and
the shepherd what he has kept.

The wolf regrets what it has left to the
shepherd, and the shepherd what the
wolf has taken from him.

*

Բերանդ բանալուն, աչքդ բաց :

Instead of opening your mouth, open your eyes.

*

Գալը քաղցածութենէ չէ կրցած քալել, ըսեր են. Տեսէք այնչափ կերեր է որ չի կրնար քալել:

When one sees a wolf enfeebled by hunger, who cannot any longer walk, he cries; See, it has eaten too much, it cannot move.

*

Բերանը ոսպ չթրջեր:

Lips do not wet lentils.

*

Բերաննին լեցուն է, փորերնին պարապ:

He has the mouth full and the belly empty.

*

Գալը ամպոտ օրը կ'ուրախանայ:

The wolf rejoices with a covered sky. A covered sky is the joy of the wolf.

*

Անտղին աչքը, ծախողին ձեռքն կ'ընի:

The eyes of him who buys, are in the hands of him who sells.

Ոչխարին առջեւը խոտ ձգելուն պէս, դմակը կը նայի որ գիրացա՞ւ:

As soon as the owner puts the herb before the sheep, he looks immediately to see if its tail has become fat.

*

Ասորդին երեսը թքեր են, թաթաւ կուգայ, ըսեր է:

Spit at the face of an insolent man, he will say that it is the effect of dew.

*

Բարեկամին հետ կերուխում ըրէ, առուուր մի ըներ:

Dine with thy friend, but do no business with him.

*

Բարեկամը նեղ օրն է պէտք:

A friend will be known in difficult days.

*

Բեռին տակ էշը չի զուար:

The ass does not bray under its load.

*

Շանը կաղութիւնը մինչեւ աղուտի տեսութիւնն է:

The hound is lame till he has seen the fox.

Մէկին քառասուն օր խե կանչեր են՝ խենթե-
ցեր է:

Having called a man a fool for forty days,
he became one.

*

Բարեկամին հացը՝ թշնամու պէս ուտելու է:
Eat a friend's bread as if it were an e-
nemy's.

*

Շատ գիտցողը՝ շատ կը սխալի:
He who knows much, mistakes much.

*

Խօսքը կարիճին կէսն է, տուած խօսքը կը
կատարէ:

An honest man keeps his promise.

*

Բարեկամ ինծի չ'օգնող, թշնամի չ'վնասող, եր-
կուք զոյգ մը օղ:

The friend who does not help me, the e-
nemy who does not injure me, are both
a pair of ear-rings.

*

Հաջել չգիտցող շուն, վրան գալ կը բերէ:

The wolf falls upon the dog who does
not bark.

Մըջի լեզուն տէրը կը հասկընայ:

Words of the dumb are understood only
by the dumb.

Words of the dumb are understood only
by the Lord.

*

✓ Յաջողութիւն և ճախորդութիւն եղբայր են:
Misfortune and fortune are sisters.

*

Մըջիւնը պըտիկ ա, համա տալանի տկանջ ա
մոնուս:

The ant is very small, but it enters in
the ears of the lion.

*

✓ Նետն ու խօսքը դուրս թռչելէն վերջ, ալ ետ
չեն դառնար:

Arrows, like words once darted, do not
return.

*

Մահը տեսածին պէս՝ ջերմին գոհ կ'ըլլայ:

At the sight of death, man calls after the
fever.

*

Քաղցած հաւը՝ երազը կուտ տեսնալով, թառը
տաքով փորելուն՝ վար կ'իյնայ:

A hungry hen dreaming of grain, begins
to scratch with its claws and falls
from the perch.

*

Մէկ ծաղկէն օձը թոյն կը շինէ, մեղուն մե-
ղըր:

From the same flower the serpent draws
its poison, and the bee its honey.

*

Քոսին ի՞նչ պէտք է թէ ճրտղը թանկ է:
What matter to a blind man if the can-
dle is dear?

*

Մէկ քարով պատ չի կայներ:

A wall is not built with one stone.

*

Մանկութեան ուսումը քարի վրայ փորուածք
է, ծերութեան ուսմունքը սառին վրայ զը-
րուած է:

Youth cares on stone, old age on ice.

*

Մէյմը նոր տունին, մէյմը նոր հարսին, ամեն
օր մէկ մէկ բան կը պակսին:

The new house, like the new consort,
fails every day, on one side.

Աղահէն բան ուզելը, ջուրի մէջ ծակ փորել
է:

To ask a favour from a miser, is like
trying to make a hole in the water.

*

Աղահ մարդուն մի աչքն է կորած, փառասի-
րին երկունս ալ:

The miser is one-eyed, the ambitious is
blind.

*

Սոխակը սօկի վանդակ զրեր են, դարձեալ
սին հայրենիքը կանչեր է:

Even in a golden cage, the nightingale
deplores his native land.

*

Վախկտը մէկ փոսուռայ տեսնէ, հառայ կտայ
թէ կրակ կայ:

If the timid sees a glow-worm, he shouts:
Fire!

*

Տաղին ի՞նչ պէտք է սօկի սանար:

To a bald head a golden comb.

*

Տուն խախուտ, մահանայ կարկուտ:

If the house falls, he accuses the hail of
it.

Ջաղացքը երկու քարէն, սէրն երկու գլխէն :
As mills require two stones, so friendship require two heads.

*

Լուր առ տղայէն, հարբածէն, խեղճէն և կնիկ
մարդէն :

Will you know a secret? Ask a child, a madman, drunkard and a woman.

*

Խենթին սիրտը՝ լեզուին վրայ է, խելացիին
լեզուն՝ սրտին վրայ :

The heart of the madman is on his tongue, the tongue of a wise man in his heart.

*

Ծերուն աչքով աղջիկ առ, կէսճին աչքովը ձի
առ :

Choose your consort with the eyes of an old man, and choose your horse with the eyes of a young man.

*

Կանայք իմանան թէ երկինքը սէյիւր կայ, սան-
դուխ կը զնեն որ տեսնեն թէ հոն ի՞նչ կայ :

If women thought there was something curious in the sky, they would find a ladder to get up and see what there was.

Լաւ աղջիկը օխտը տղի համ կուտայ :

A good girl is worth more than seven boys.

*

Լաւ ձին՝ դարին կ'աւելցնէ, գէշ ձին՝ խանչի :
The good hors increases the oats, the bad one, the spurs.

*

Կնկան լացը օրօցքին տակը կ'իմացուի :

The wife makes herself known at the cradle.

*

Մէկ քաղաք մը կ'երթաս, կը տեսնաս որ գտակ-
ները ծուռ են դրեր, զուն ալ ծուռ զիր :

When you are in town, if you observe that people wear the hat on one side, wear yours likewise.

*

Հայուն խելքն գլխում ա, վրացուն խելքը՝
աչքումնը :

The wit of an Armenian is in his head, that of a Georgian in his eyes.

*

Մօրուքը համրեր են :

They have counted the hairs of his beard.

Մօրուքս բռնկեր է, կ'ըսէ. կեցիր չունարխա
վառեմ:

My beard is on fire, help! — wait till I
light my pipe.

*

Ոտք չթրջած, ձուկ չի բռնուիր:

If you are afraid to wet your feet, you
will never catch fish.

*

Նա քո մեղրն պիտի, նա քո տըղ:

I am not jealous either of thy honey, or
of thy buzzing.

*

Որը ջուր չգտնար խմելու, որը անցք չգտնար
անցնելու:

There are those who find no water to
drink and those who find no water to
pass.

*

Մէկ ձեռքը մէկալը կը լուսայ, երկուսն ալ խա-
տակ կ'ըլլան:

One hand washes the other and both are
clean.

*

Մի թքներ ան ջրհորը, որուն ջուրը խմեր ես:

Do not spit into the well from which you
have drunk the water.

Շունն ինչչափովագէ, տիրոջն հետ գեղ կը
մանայ:

As much as the dog runs, it comes to the
village with its master.

*

Ոսկի բեռով ջորւոյն առջին ամէն բերդի դրուը-
տիք բաց են:

To the mule loaded with gold, every castle
opens its gates.

*

Մէկ ոչխարին երկու կաշի չըլլար:

One cannot extract two skins from a
sheep.

*

Որչափ գիտես ալ նէ, մէյմը գտակիդ ալ խոր-
հուրդ հարցուր:

Although you know very much, neverthe-
less take advice from your hat.

*

Ուզողին մէկ երեսը սե, չտուողին երկուսն ալ
արսայ է:

He who asks has one shame; but he who
refuses has two.

*

Ուզտապանին բարեկամ եղողին դուռը ու խաւ-
կինը մեծ պէտք է:

He who wishes to be the friend of a conductor of camels, must extend his door and prepare a larger kettle.

*

Ուզա հեծնողը՝ կուզէ կուզ ման չի գալ:

He that mounts a camel would not become hunch - backed.

*

Շատ մի սիրեր՝ ատելը կայ, շատ մի ատեր սիրել կայ:

Love without clamour, hatred can come; hate without rumour, love can return it.

*

Չեմ ուզեր ձեզս ձգէ:

I do not want it, put it in my pocket.

*

Ուղտին քանորպազութիւնը մազէ կարմնջին վրայ կ'երևնայ:

The dexterity of a camel is known when he passes on a bridge of hair.

*

Ո՞ւմ խօսքը անցուկ կ'ըլլայ: — Հարուստին ու գեղեցկին:

Who is preferably heard? — The rich and the handsome.

Ուշ գտայ, շուտ կորուսի:

I have found it very late, and lost it very soon.

*

Աւ հեռու է մօտիկ գրացին, քանց զհեռուն:

He who is nearest to your heart, is he who is farthest from you.

*

Ա՛խ ժամանակ, ժամանակ. այս ի՛նչ օրերու հասանք. նժոյգները յարգ կ'ուտեն, դարին կ'ուտէ աւանակ:

O time! where we have arrived? — The courser eats straw and the ass eats oats!

*

Ազէկ է ծերը տանը՝ թէ որ բիչ մը խելք չունենայ նա:

The old man at home should not show too much wit.

*

Աշուէսի փախուստը մինչև քուրքճու թուքանն է:

The fox's last hole is the furrier's shop.

*

Անժամանակ խօսող խօրօզի դուխը կը կըտրեն:

The cock that crows at an unhappy hour
must lose his head.

*

Անմիտը միշտ դժբախտ չմնար, և ոչ խմաստու-
նը՝ մշտնջենական բարեբախտ:

The fool is never unhappy, the wise is
not always happy.

*

Պզտիկ մարդիկ՝ մեծ մեծ երազներ կը տես-
նեն:

Little minds have great dreams.

*

Պղինձը վար ինկաւ չկտրեց, ձէնը վեր ելաւ:
The copper falls and does not break it-
self, but the echo brings on high the
noise of its fall.

*

Սև սիրտ՝ սպիտակ տառմն:

Dark heart white teeth.

*

Սէրը սխտոր է բուսեր:

Love has got grown garlic.

*

Պարտականին երեսը սև կ'ըլնի՝ լեզուն կարճ:

He who has debts to pay has sad eyes
and short tongue.

Պզին ծայրին բռնցկով զարնել չըլար:

One cannot give a fisticuf on the point
of a needle.

*

Պզտոր ջուրին մէջ ձուկ բռնելը դիւրին է:

It is easy to catch fish in troubled water.

*

Ուղտին ըսին. աչքդ լուս, քեզ քուտակ ելաւ:
Ասեց. — Ի՞նչ անեմ որ իմ բեռը ինծանից
վեր չի ընկնիր:

They told the camel: Good news! a son
is born to you: — What matter to me,
answered he, will it help me to carry
the half of my load?

*

Շատ ապրողը՝ գիտուն չէ, շատ տեղ քալողն
է գիտուն.

It is not he who has lived the longest,
but he who has travelled the longest,
that knows the most.

*

Հարստութիւնը՝ գէշին կը սիրունացնի, լաւին
լեզու կը տալ, չարտիին ջիւտա տաք, քառին
ա երկու լուս աչք:

Riches give beauty to the ugly, feet to
the cripple, eyes to the blind, and in-
terest to tears.

Փարջը՝ ջուրին ճամբան կը կտորի:

The pitcher is broken on the way to the well.

*

Օտարի ձեռքով լաւ է փուշ քաղել:

Thorns must be gathered by a stranger's hands, not by one's own.

*

Օձն ամեն տեղ ծուռ կը քայլէ, իր բունը շիտակ:

The serpent goes everywhere crooked, but enters straight into its hole.

*

Քուրդն հարցուցեր է սափրիչին. մազս ձերմանկ է թէ սև: — Բոհր է. երբ առջևդ թափեմ կը տեսնես:

The Kurd asked the barber: Is my hair white or black? — The other answered him: I will put it before you, and you will see.

*

Անտէր գառը՝ գալն է կերեր:

The lamb without an owner becomes the prey of the wolf.

*

Գաթան ծոցը պատ բռնել կ'ըլլայ մի:

Can one fast with the cake in his hands?

*

✓ Դրուստ ասողի մի ձի, որ ասի ու փախչի:

Give a horse, to him who tells the truth that he may escape after telling it.

*

Էշը հեծնալը մէկ ամօթ, իյնիլը երկուս:

He who mounts an ass, has one shame, he who falls from it, has two.

*

Թշուառութեան չափն որ անցնի, կ'ըսեն. աղէկ նշան է:

When a misfortune oppresses you, they will tell you: It is a good sign.

*

Գինիին հարցուցին. աւրածդ շատ է թէ շիտածդ: — Բաց. շինածս չգիտեմ. աւրածս համբանք չունի:

They asked the wine: Have you caused more ruin than you have accomplished good actions? — He answered: I do not know many good actions I have accomplished, but the number of ruin of which I am the cause is infinite.

Որ մարդու աչք բունին մէջը կը խաղայ, ա-
նոր փորին մէջ սասանայ կայ:

He, whose eyes move in their orbit, has
the devil in the belly.

*

Որ ջուրը զեա կը խղզէ, ես անոր ծով կ'ըսեմ:
The water in which I drown, I call an
Ocean.

*

✓ Շուներ իրար հետ կըռուտմ են, գէլի գէմը
միանում:

Dogs which fight each other, unite against
the wolf

*

Մէկ տուն երկու տանտիկին ելնի, տախարն
անուել կը մնայ:

The apartment is not well taken, if two
wives command the same house.

*

Չուին ի ծովին տապալը զնել ի կրակին:
While the fish is in the water, do not put
the gridiron on the fire.

*

Հեզ ձիուն կիցը սաստիկ կ'ըլլայ:
The kick of a quiet horse strikes strong.

Հայ տղամարդու սիրտը, հայ ծովին անդուն-
դը, երկուսն ալ մեզի համար մութ են:

The heart of man and the ground of the
sea are fathomless.

*

Սասանային ալ իր բաժինը տալու է:
One must give the devil his due.

*

Սառած օձն տաքցընես՝ առաջ քեզի կը խայ-
թէ:

Warm a frozen serpent, and it will sting
you first.

*

Խուլն է յաղթեր շատախօսին:
The deaf has lost patience with the bab-
bler.

*

Զարկ զթաբը՝ որ խմանայ էշուկը:
Whip the saddle, the ass will feel it.

*

Դեը զարբնոցը չի զնալ:
The devil does not go to the blacksmith's.

*

Փողը ձեռքի ազտ է, լուացուիս՝ կ'երթայ:

Money dirties the hands, when washed it disappears.

*

Շուն՝ ոչ ինքը կուտէ զխոտն և ոչ գառին կը
թողու որ ուտէ:

The dog cannot eat the hay, and will
not allow the lamb to eat it.

*

Փտտած յարզը առողջ եզի վնաս չի տար:

Rotten straw does not injure the sound
ox.

*

Տաշած քարը գետինը չի մնար:

Polished stone does not remain on the
earth.

*

Գետնէն ալ ստակ գտնաս նէ, համրէ ու ա՛ռ:

If you find money on the ground, count
it first and then put it into your pocket.

*

Նայէ որ իմաստուն ըլլաս, բայց տգէտ երև
նալ սորվիս:

Be leamerd, but be taken for a fool.

Ես քուն՝ բաղդս զարթուն:

I sleep, fortune watches.

*

Ճերմակ ստակը սև աւուր համար է:

Silver money is to be kept for dark days.

*

Ձուկը ջրին մէջ մեծ կ'երևնայ:

A fish appears larger in the water than
it is.

*

Ուրիշին տոպրակին վրայ դառլ չըլար:

Generosity from the purse of another.

*

Խեղքը հասակումը չէ, զիտում է:

Wisdom is not in years, but in the head.

*

Հարուստին աչքը վարագուրով կ'ըլլայ:

The eyes of the rich are dim.

*

Ամէն ծաղիկ իր տեսքն ունի. ամէն հասակ իր
պէտքն:

Every flower has its perfume, every age
its needs.

*

Ուտողը չեյտէ, բրդողը գիտէ:

He that eats does not know how much
is consumed, but he that cuts knows
it very well.

*

Հայրենեաց քարինքը աւելի տաք են քան Բա-
բելոնի փռները:

The stones of my native country are
warmer than the oven of Babylone.

*

✓ Բարեկամը գլխին կը նայի, թշնամին ոտքին:

The friend looks at the head, the enemy
at the feet.

2442-2447

2013

